Lieporių kapinyne datuojami VIII a. pradžia, tai galima spėti, kad ir gyvenvietės egzistavimas nutrūko apie tą patį laiką. Šiuo metu turimais duomenimis, Lieporių archeologinių paminklų kompleksas datuojamas IV–VIII a.

1996 ir 1997 Lieporių 1-osios gyvenvietės tyrinėjimų metai davė daug naujų duomenų apie geležies lydymo verslą, lydymo technologiją ir atskirus šio verslo radinius, todėl jos tyrinėjimas ir toliau išlieka perspektyvus.

Birutė Salatkienė

Research on Lieporiai settlement No 1

In 1996 in Lieporiai settlement ŠMH surveyed an area of 173 m². The research was focused on the iron production and treatment site. A total of 21 pits for the digging of iron ore were detected as well as 2 wells, a pond, 2 firepits for burning coal, 5 iron melting furnaces. The site, according to archeological and radiocarbon dating, is ascribed to the 4th–7th centuries.

Birutė Salatkienė

Bubių piliakalnio papėdės gyvenvietės žvalgomieji tyrinėjimai

Bubių piliakalnį 1890 m. pirmasis pradėjo tyrinėti L. Kšivickis. Papėdės gyvenvietės Š dalis labai nukentėjo įrengiant Bubių tvenkinį. 1993 m. papėdės gyvenvietės teritorijoje gręžinius darė LII (vad. R. Jarockis), norėdamas nustatyti gyvenvietės teritoriją ir kultūrinio sluoksnio storį (žr. *ATL 1992 ir 1993 metais,* V., 1994, p. 47–49).

1997 m. iškilo pavojus Bubių tvenkinio užtvankai – paaiškėjo, kad neveikia jos drenažo rinktuvas. Beieškodami to rinktuvo žiočių, melioratoriai iškasė 1,1–2 m pločio, 1,5–1,8 m gylio ir 48 m ilgio griovį per 5 m į Š nuo dešiniojo kanalizuotos Dubysos kranto. Šis griovys suardė gyvenvietės kultūrinį sluoksnį. Neradę senojo rinktuvo žiočių, melioratoriai suprojektavo naują, kuriam įrengti reikėjo iškasti 65 m ilgio ir 2 m pločio

paviršiuje bei 1 m pločio dugne tranšėją. Šios tranšėjos trasoje ir reikėjo atlikti žvalgomuosius tyrinėjimus.

Iš pradžių buvo numatyta iškasti keletą šurfų būsimosios tranšėjos vietoje, tačiau paaiškėjo, kad to padaryti nepavyks – statant Bubių tvenkinio užtvanką tarp Dubysos Š kranto ir jos papėdės, buvo supiltas labai storas grunto sluoksnis. Pirmiausia buldozeriu buvo nuimamas užpiltos žemės sluoksnis, o po to tiriamas kultūrinis sluoksnis. Jis buvo užfiksuotas tranšėjoje nuo pat Dubysos Š kranto (vandens linijos), iki 24-to tranšėjos metro. Kultūrinio sluoksnio storis ir sudėtis nebuvo visur vienoda. Prie pat vandens ir Dubysos kanalo krante kultūrinio sluoksnio storis yra 40 cm. Tai juodas dumblas su upės smėlio priemaišomis ir sraigėmis. Jame buvo gyvulių kaulų, keletas molio trupinių. Nuo Dubysos kranto iki 11-to tranšėjos metro virš minėto dumblo sluoksnio buvo susiklostęs 20 cm storio tamsus sluoksnis su labai dideliu rūdžių, greičiau rūdos priemaišų, kiekiu. Jame taip pat rasta gyvulių kaulų. Abu kultūrinio sluoksnio horizontai – ir apatinis, ir viršutinis, yra suplauti, buvę po vandeniu. Matyt, todėl juose nerasta smulkesnių radinių. Be to, pastebėta, kad toje vietoje labai sudėtingas natūralių dumblo, durpių, upės dugno nuosėdų ir kitų sluoksnių susiklostymas. Visų minėtų sluoksnių paviršiai labai nelygūs, duobėti.

Norint patikrinti kultūrinių sluoksnių horizontų išsidėstymą, buvo iškastas 1x1 m dydžio šurfas minėto melioratorių išrausto griovio V gale. Šurfe po 85 cm atvežto grunto sluoksniu aptiktas 50 cm storio juodo dumblo sluoksnis su gyvulių kaulais, tačiau nebuvo rudojo sluoksnio. Jis taip pat suplautas.

Melioratorių iškasto griovio žemėse buvo surinkta gana daug gyvulių kaulų, keletas puodų šukių. Šie radiniai yra iš jau anksčiau minėto kultūrinio sluoksnio.

1997 m. vasarą buvo valoma Dubysos vaga, o žemės iš jos dugno pilamos ant abiejų krantų. Tos žemės – tai šviesiai pilkas upės dugno smėlis su sraigių kiauteliais. Jį apžiūrėjus buvo pastebėta, o paskui ir surinkta gana daug gyvulių kaulų, molio tinko trupinių. Vienas kaulas buvo rastas visai prie pat vandens. Atrodo, kad šie radiniai yra iš dar gilesnio kultūrinio sluoksnio, kurį dabar pasiekė kanalizuotos Dubysos dugnas. Tačiau gali būti, kad kultūrinio sluoksnio horizontas čia tas pats, koks aptiktas tranšėjoje ir griovyje bei šurfe, tik jo spalva pasikeitusi skalaujant vandeniui.

Žemėse, išmestose kasant griovį ir valant Dubysos vagą, buvo pastebėta senų rąstų, karčių gabalų. Dalis jų galėjo būti apdirbta žmonių, tačiau šie gabalai sulaužyti, todėl tiksliai to nustatyti nepavyko.

Bubių piliakalnio papėdės gyvenvietės Š dalis buvo suardyta įrengiant Bubių tvenkinį, pilant užtvanką. 24 m į Š nuo kanalizuotos Dubysos kranto yra išlikęs kultūrinis sluoksnis, užpiltas 0,4–2 m storio gruntu. Suplauto kultūrinio sluoksnio storis siekia 40–80 cm, tačiau gali būti, kad jį sudaro keletas horizontų, iš kurių vieną šiuo metu siekia Dubysos dugnas. Matyt, Dubysa yra keitusi vagą, ir gyvenvietė būdavo užliejama. Kultūriniame sluoksnyje daugiausia rasta gyvulių kaulų, keletas puodų šukių, molio tinko gabalų, degto molio trupinių.

Sprendžiant iš keramikos tranšėjoje, griovyje ir šurfe, atidengtą kultūrinio sluoksnio horizontą reikėtų datuoti XIII–XIV a. Dubysos vagos dugne pastebėtam horizontui datuoti duomenų kol kas nėra.

Birutė Salatkienė

Excavation of Bubiai hill-fort foot settlement

In 1997 along the drainage system of Bubiai dam (district Šiauliai), there was registered a 40–80 cm thick habitation zone. The habitation zone consisted of several horizons and belongs to Bubiai hill-fort foot settlement. The excavation of the site revealed animal bones, potsherds and remains of clay and daub structure from the 13th–14th centuries.

Raimondas Sprainaitis

Žvalgomieji tyrinėjimai šalia Pryšmančių kapinyno

1996–1997 m. MLIM vykdė žvalgomuosius tyrinėjimus netoli Pryšmančių kapinyno esančioje Genčų naftos telkinio plėtros teritorijoje. Jų metu buvo iššvalgytas 4,5 ha plotas bei beveik 4 km tranšėjų. Visoje teritorijoje buvo ištirti 52 šurfai, kurių plotas 84 m^2.